

**ДО СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
К 64.108.05 УКРАЇНСЬКОЇ ІНЖЕНЕРНО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ**

Відгук

**офіційного опонента, доктора економічних наук, професора
Чебанової Наталії Володимирівни
на дисертацію**

**Проценко Анастасії Володимирівни
«Управління структурними трансформаціями інноваційного
потенціалу підприємств»**

**на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

**1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими
програмами**

За сучасних умов господарювання визначальним реноваційно-стратегічним чинником для забезпечення конкурентоспроможності промислових енергетичних підприємств є формування його інноваційного потенціалу. Економічне зростання на основі інноваційного розвитку підприємств забезпечує вирішення комплексних завдань та впровадження структурних трансформацій у їх діяльність. Домінантною умовою ефективності управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств є формування та впровадження інноваційних заходів, що нададуть можливість нарощувати й активно використовувати організаційно-економічні, високо-технологічні та інші інноваційні можливості, на яких ґрунтується інноваційний потенціал.

Враховуючи викладене, обраний напрям дисертаційного дослідження, присвячений розробці науково-методичних основ формування практичних рекомендацій щодо управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств, є надзвичайно актуальним, має практичне значення для підвищення ефективності управління вітчизняними промисловими

енергетичними підприємствами та узгоджується із загальною тематикою науково-дослідних робіт Української інженерно-педагогічної академії за темою «Управління розвитком суб'єктів господарювання на засадах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0119U000326) та Національного авіаційного університету за темою «Управління сталим розвитком інтеграційних процесів підприємств повітряного транспорту в міжнародному просторі» (номер державної реєстрації 0118U004287), та відповідає цілям Стратегії інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі Проценко А. В. є достатньо обґрунтованими. Результати дослідження свідчать про глибоку обізнаність дисертанта з науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячених дослідженню проблем теорії і практики управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств, чітко визначено мету, сформульовано завдання, предмет та об'єкт дослідження.

У дисертації автором застосовано широкий спектр методів теоретичного та емпіричного дослідження: порівняльного аналізу, структурно-декомпозиційного та семантичного аналізу – для конкретизації таких понять, як «структурні трансформації», «інноваційний потенціал»; логічного, історичного та системного підходів, узагальнення, порівняння, аналізу і синтезу – для уточнення класифікаційних ознак інноваційного потенціалу на підприємстві; графічний метод – для узагальнення статистичних даних та наочного відображення отриманих висновків за результатами проведених досліджень; системно-структурного аналізу – для формування теоретико-методичних рекомендацій щодо удосконалення механізму, концептуальних основ, стратегії управління

структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств; таксономії – для розрахунку інтегральних показників складових інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств; експертних оцінок – для визначення факторів, які впливають на рівень інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств; сценарного моделювання – для встановлення впливу параметрів одночасної варіації розвитку промислових енергетичних підприємств через ймовірність оцінки кожного зі сценаріїв управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу.

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації є достовірними, оскільки інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти України, офіційна статистична й аналітична інформація Держкомстату України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, дані бухгалтерської звітності промислових енергетичних підприємств України за 2010–2018 рр., наукові публікації вітчизняних та іноземних учених за напрямом дослідження, ресурси мережі Internet та інші матеріали.

Структура дисертаційної роботи обумовлена її метою і являє собою цілісний комплекс послідовних розробок теоретичних положень та науково-методичних основ щодо управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств. Зміст дисертації послідовно розкриває обрану тему.

У першому розділі – «Теоретичні основи управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємства» – розглянуто й узагальнено проблеми розвитку інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств під впливом науково-технічного прогресу, який визначає економічну природу структурних трансформацій; проаналізовано та систематизовано наукові підходи до визначення сутності поняття «управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємства»; сформовано методичний інструментарій і систематизовано методи оцінки інноваційного потенціалу підприємства. У дисертації запропоновано

методичний інструментарій і систематизовано методи оцінки інноваційного потенціалу підприємства, що створює методичні основи для застосування аналітичного інструментарію при впровадженні результативного підходу до управління структурними трансформаціями. Автором обґрунтовано, що кінцевий результат оцінки інноваційного потенціалу визначається результатами оцінювання внутрішнього середовища підприємства залежно від структуризації складових та ранжування цілей пріоритетності впливу інноваційних процесів на діяльність підприємства.

У другому розділі – «Комплексна оцінка інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств як об'єктивна основа реалізації структурних трансформацій» – удосконалено методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств; здійснено інтегральне оцінювання складових інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств; визначено фактори впливу на рівень інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств; побудовано графоаналітичну модель оцінки взаємозалежності складових інноваційного потенціалу з метою підтвердження об'єктивної необхідності реалізації структурних трансформацій. У дисертаційній роботі удосконалено методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, що ґрунтується на використанні системи показників, які оцінюють інноваційний потенціал підприємств за допомогою поділу на такі складові як ресурсна, маркетингова, виробнича, фінансова, інвестиційна, управлінська. У роботі визначено, що загальний рівень інноваційного потенціалу більшості промислових енергетичних підприємств має середнє та помірне значення, що свідчить про те, що підприємства, які мають середній рівень за функціональними складовими, діють у чітко визначеному стратегічному напрямі управління. Але разом з тим є підприємства, яким необхідно оперативнo приймати тактичні та стратегічні управлінські рішення щодо здійснення структурних трансформацій інноваційного потенціалу, оскільки вони мають відповідно низький його рівень.

У третьому розділі – «Удосконалення методичного забезпечення управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств» – розроблено науково-методичний підхід до формування управлінських рішень щодо підвищення рівня інноваційного потенціалу підприємств з урахуванням впливу структурних трансформацій; запропоновано концептуальні основи, механізм та стратегію управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств. Автором обґрунтовано, що для ефективного стимулювання розвитку інноваційного потенціалу доцільно використовувати як внутрішні можливості підприємств, так і розширювати можливості залучення інвестиційних ресурсів, що є підґрунтям для розроблення алгоритму формування сценаріїв управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств. У дисертації удосконалено механізм управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, в основу якого покладено принципи структурних трансформацій, чітке дотримання яких забезпечує в перспективі успішність його впровадження та реалізацію на основі комплексу інструментів і методів відповідного інформаційно-аналітичного забезпечення. Автором удосконалено стратегію управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, яка дозволяє встановити співвідношення рівня складових інноваційного потенціалу, оптимізувати пропорції та ступінь їх використання, систематизувати управлінські рішення відповідно до обраних стратегічно-орієнтованих напрямів та пріоритетів розвитку інноваційно-потенційних можливостей. Виходячи із запропонованої стратегії управління, визначено, що масштаби структурних трансформацій інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств залежать від досягнутого рівня фінансових відносин з партнерами, характеру джерел і глибини інформаційно-аналітичної бази прийняття управлінських інноваційних рішень, ступеня інноваційності основних

фінансових операцій та використаних фінансових інструментів, рівня організаційної культури управлінського апарату й інших внутрішніх параметрів.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна результатів дисертації полягає в науковому обґрунтуванні теоретико-методичних положень і розробленні практичних рекомендацій щодо управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств.

Основні положення дисертації, які містять певну наукову новизну:

понятійний апарат процесу управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємства, що, на відміну від існуючих, базується на побудові структурно-логічного взаємозв'язку таких базових дефініцій, як «структура», «трансформація», «структурна трансформація», «інновація», «потенціал», «інноваційний потенціал», що дозволило сформулювати комплексний теоретико-емпіричний базис й визначити зміст поняття «управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємства» (стор. 41-58);

методичний підхід до оцінки інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на послідовній системній реалізації етапів оцінки, яка комплексно охоплює інноваційний потенціал підприємств за допомогою поділу на складові, аналіз кожної з яких використовує певну сукупність показників (ресурсна, маркетингова, виробнича, фінансова, інвестиційна, управлінська), результати якого впливають на відображення параметрів корегуючих коефіцієнтів інтегральної функції й рівень функції бажаності для побудови графоаналітичної моделі (стор. 89-96);

механізм управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на сукупності структурних підсистем, які

взаємоузгоджені між собою та враховують комплекс принципів, факторів, важелів, функцій, стимулів, методів й інструментів управління інноваційним потенціалом (стор. 188-194);

концептуальні основи управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, які, на відміну від існуючих, базуються на принципах, теоретико-методичному та аналітичному інструментарії, стратегічних цілях та сценаріях управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств, що дозволяє розробляти і впроваджувати найбільш ефективні стратегічні й тактичні заходи, спрямовані на перманентну нейтралізацію і запобігання можливим негативним впливам на рівень інноваційного потенціалу (стор. 195-201);

науково-методичний підхід до формування управлінських рішень щодо підвищення рівня інноваційного потенціалу підприємств з урахуванням впливу структурних трансформацій, який, на відміну від існуючих, базується на консолідації рефлексійної та ситуаційної спрямованості управління структурними трансформаціями, враховуючи багатоваріантність та нелінійність системи управління як економічного процесу, що дозволяє промисловим енергетичним підприємствам забезпечити відповідність інноваційної системи внутрішніх елементів та їх раціональну взаємодію, що ґрунтується на принципах динамічної рівноваги, багаторівневих змін (стор. 202-208);

стратегія управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств, яка, на відміну від існуючих, включає сценарії управління вертикальної та горизонтальної єдності трансформаційних процесів, визначаючи інноваційні потенційні можливості підприємств, стратегічні пріоритети розвитку й коригування умов реалізації стратегічних планів з урахуванням ефективності використання інноваційного потенціалу (стор. 209-215).

Викладені та обґрунтовані в дисертації нові теоретичні положення та практичні рекомендації отримані дисертантом на основі оригінального авторського підходу дозволило вирішити актуальну науково-практичну задачу

щодо управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств.

4. Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій

Науково-методичні результати дисертаційного дослідження відрізняються глибиною аналізу, коректністю формулювань і пропозицій щодо практичного використання та науковою новизною.

За темою дисертації опубліковано 20 наукових праць, в тому числі: 2 статті – у колективних монографіях; 9 статей – у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 9 тезисів доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 6,17 ум.-друк. арк., з яких особисто здобувачеві належить 5,81 ум.-друк. арк.

Основний зміст дисертації у повній мірі відображений в авторефераті.

5. Важливість одержаних здобувачем результатів для науки і практики

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-методичні та прикладні положення дисертації доведені до рівня конкретних пропозицій і методичних розробок стосовно управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств та впроваджені в роботу Харківської міської ради Харківської області, виконавчий комітет (довідка про впровадження № 08-21/1280/2-20 від 25.05.2020), ТОВ «Харківтрансмашпроект» (довідка про впровадження № 164/С-1 від 14.02.2020), ТОВ «АМГ-ІНВЕСТ» (довідка про впровадження № 08/344 від 20.01.2020).

Результати дослідження використовуються в Українській інженерно-педагогічній академії при викладанні дисциплін «Інноваційний розвиток підприємства», «Управління ресурсами», «Економічне управління підприємством» (довідка про впровадження № 106/57-01 від 28.01.2020).

6. Стиль та мова викладення результатів дослідження

Дисертацію Проценко Анастасії Володимирівни на тему «Управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств» викладено науковим стилем. Розділи та підрозділи дисертації представлено у логічному зв'язку і послідовності. Викладені результати в повній мірі обґрунтовано та аргументовано. Зміст дисертації відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи загальний високий рівень обґрунтованості теоретичних і методичних положень дисертаційної роботи Проценко А. В., її цілісність та логіку викладу матеріалів, можна вказати і на наявність дискусійних положень.

1. У підрозділі 1.3 автором визначено, що найбільш прийнятним підходом для використання в теорії управління є системний підхід. Обґрунтування джерел й напрямів використання визначеного підходу в часово-орієнтованому прояві, масштабності стратегічної діяльності визначило би вагомість підвищення рівня управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств й доцільність застосування системи взаємопов'язаних дій зі стимулювання розробки і впровадження інновацій для досягнення поставлених цілей (стор. 59-60).

2. В дисертації автором детально розглянуто підходи до оцінювання інноваційного потенціалу підприємства (рис. 1.19, стор. 74). Разом з тим, при формуванні аналітичного інструментарію щодо проведення комплексної оцінки

інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств як об'єктивної основи реалізації структурних трансформацій не вказано детально, які з елементів наведеного підходу використовуються.

3. В підрозділі 1.3 доцільно було б представити візуалізацію врахування структурних трансформацій у системі управління складовими інноваційного потенціалу підприємства, що посилює б рівень обґрунтованості, наочності та чіткості висвітлення теоретичних результатів проведеного дослідження (стор. 76-79).

4. Здобувачем проведено аналіз існуючих підходів до оцінки ефективності управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємства. Проте, необхідно було б більш детально охарактеризувати визначені підходи та методи оцінювання з точки зору практичного застосування на вітчизняних промислових енергетичних підприємствах, які дозволили підтвердити доцільність впровадження структурних трансформацій на підприємствах з метою досягнення стратегічних конкурентних переваг та забезпечення стійкого їх розвитку (стор. 83-86).

5. В роботі доцільно було б більш широко розглянути аспекти розвитку промислових енергетичних підприємств, обраних об'єктами дослідження. Це дало б змогу детальніше розкрити особливості впровадження структурних трансформацій та процесу управління інноваційним потенціалом, акцентувати на тих сферах діяльності та бізнес-процесах на підприємствах, де саме доцільно їх застосовувати (стор. 89-94).

6. Автором, відображаючи результати проведеного аналітичного дослідження щодо визначення факторів впливу на рівень інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств (підрозділ 2.3), доцільно було більш чітко обґрунтувати власну позицію щодо домінуючих та функціональних особливостей застосування визначених факторів, виходячи з критеріїв дієвості та мінімальності, що дозволило б розширити спектр стратегічно-функціональних напрямів управління інноваційним потенціалом (стор. 149-157).

7. Здобувачем у роботі побудовано графоаналітичну модель складових інноваційного потенціалу промислових енергетичних підприємств. Однак, не зовсім зрозуміло, як саме було надано кількісну та якісну характеристики ключових параметрів позиціонування результативності управління складовими інноваційного потенціалу та визначено ступінь відповідності розглянутого параметра певним значенням, що представляються як критичні, граничні або максимально можливі (стор. 158-165).

8. В дисертації доцільно було більш детально пояснити взаємозв'язок якісних та кількісних змінних значень станів функціональної залежності між зовнішніми факторами впливу на рівень інноваційного потенціалу та внутрішніми можливостями промислових енергетичних підприємств, що стало підґрунтям для розроблення алгоритму формування сценаріїв управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств (стор. 175-177).

9. У роботі автору потрібно було б детальніше приділити увагу формуванню тактичних цілей під час формування оптимістичних сценаріїв управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств, що дозволило б конкретизувати управлінські рішення відповідно до обраних напрямів управління та методів стимулювання конструктивних трансформаційних процесів перспективного розвитку промислових енергетичних підприємств (стор. 181-187).

Але зазначені зауваження не носять принципового характеру і не знижують загальної високої оцінки дисертації Проценко А. В., а лише підтверджують важливість і складність теми наукового дослідження.

8. Відповідність роботи встановленим вимогам до кандидатських дисертацій

Дисертаційну роботу Проценко Анастасії Володимирівни «Управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств» можна вважати завершеним науковим дослідженням, результати якого дозволяють

вирішити актуальну науково-практичну проблему – удосконалення управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств.

Автореферат дисертації достатньо повно розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою і змістом та не містить інформації, відсутньої у дисертаційній роботі.

Відповідно, дисертація Проценко А.В. на тему «Управління структурними трансформаціями інноваційного потенціалу підприємств» відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 чинного «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 зі змінами), рекомендована до захисту, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри обліку і аудиту

Українського державного університету

залізничного транспорту

МОН України,

доктор економічних наук, професор

Н. В. Чебанова

Особистий підпис
засвідчую _____ 20__ р.
Завідуючий канцелярією
УкрДУЗТ

Чебанова Н.В.

Спеціалізована вчена рада К 64.108.05		
Українська інженерно-педагогічна академія		
Вх. №	106-10/7	
" 15 "	06	2020 р.

Офіційний секретар спеціалізованої вченої ради К 64.108.05